

Kentlilik Bilinci

Gürcan Banger - ESYO

30 Eylül 2010

Kent

- **Kent**; tarihin farklı dönemlerine ait fiziksel, sosyal ve kültürel katmanların üst üste kurulması sonucu oluşan fiziksel, mekânsal ve sosyal bir ortamdır.
- **Kent**, sadece fiziksel mekânlar toplamı değil; fiziksel, sosyal ve ekonomik değerler bütünüdür.

Kent ve Kentlilik

- **Kent**, onu oluşturan fiziksel, sosyal ve ekonomik değerlerin fiziksel mekândaki anlatım aracıdır.
- **Kentlilik**; bireylerin (hatta kurum ve kuruluşların) kentte yaşamının gerektirdiği koşul ve normları anlamış, özümsemiş ve benimsemiş olmalarıdır.

Kentlilik Bilinci

- **Kentlilik bilinci**, kentte yaşayan bireylerin (örgütsel yapıların) kente özgü tutum ve davranışlar sergilemeleri, birer kentli birey / aktör / paydaş olduklarının farkında olmaları ve buna uygun davranışları anlamına gelir.

Kentlilik Bilinci

- **Kentlilik bilinci** oluşumunun başlıca koşulu, bireylerin yaşadıkları kent ile (kentteki diğer bireyler, kurumlar ve kuruluşlar ile) anlamlı, g¼c¼l¼ ve s¼rd¼r¼lebilir bağlar kurabilmeleri ve kendilerini yaşadıkları kentin bir parçası gibi hissetmeleridir.

Kent Kùltürü

- Sosyal göç veya diğer sosyo-ekonomik değişimler nedeniyle kentlerde farklı sosyal sınıflar arasındaki fiziksel ve sosyal sınırlar belirginleşmektedir.
- Sonuçta; kolektif kent kùltürünün oluşması gerçekleşmemektedir.

Kent Kùltürü ve Kentlilik Bilinci

- Kolektif kent kùltürünün oluřmaması kentli bireyin ve **kentlilik bilincinin** oluřmamasına yol ačan önemli faktörlerden biridir.
- Kentte yaşayanların **kentlilik bilinci** geliştirebilmeleri için, öncelikle kentsel yaşam kùltürünün oluşturulmasına, bireylerin sosyal ve kültürel anlamda eğitilmelerine, kent kùltürü edinmelerine gerek vardır.

Kentlilik Bilinci

- Kentlilik bilincinin oluşumu için üç temel yaklaşım öngörülmektedir:
  1. Kentin tarihi ve kültürel değerlerinin farkına varmak,
  2. Kentin fiziksel, kültürel ve sosyal (sürdürülebilir) dönüşümünü gerçekleştirmek,
  3. Kente aidiyet duygusunu hissederek kenti sahiplenip korumak.

Kolektif Kent Belleği

- Kentliler arasında **kolektif bellek** oluşumu, kentlilik bilincinin gelişiminde bir diğer önemli faktördür.
- **Kolektif bellek**, beraberinde kentlilerin yaşadıkları yere aidiyet hissi ile bağlanmalarını ve orayı sahiplenmelerini getirecektir.

Kolektif Kent Belleği

- Kolektif bellek oluşumu, kentin tarihsel sürekliliği olan ve içinde yaşayanlar için anlam ifade eden bir yer olmasıyla ilişkilidir.
- Kentlilerin yaşadıkları fiziksel çevreye ilişkin zihinlerinde biriktirdikleri ortak anılar, paylaştıkları değerler ve inanışlar, kolektif bellek oluşumuna yardımcı olur.

Kent ve Yaşam Kalitesi

- İnsanların ilişki kurabilecekleri, bağlanabilecekleri ve aidiyet hissedebilecekleri, kendileriyle özdeşleştirebilecekleri, hatırlayacakları ve özleyecekleri yerler, **kentsel yaşam kalitesine** sahip olan mekânlardır.

Kentsel Yaşam Kalitesi

- Kentsel yaşam kalitesine sahip mekânlar, aynı zamanda kentteki bireylerde ve bu bireyler arasındaki farklı kuşaklar arasında ortak bilinç ve kolektif bellek oluşumunda etkili olacaktır.

Kentin Korunması ve Geliştirilmesi

- Kentin geçmişine ışık tutan ve kültürel birikimin önemli bir kısmını oluşturan **tarihi kent mekânlarının korunması ve geleceğe aktarılması**, kolektif bellek ve dolayısıyla kentlilik bilinci oluşumunun ön koşullarından biridir.

Katılım

- Kentlilik bilinci oluşumunda etkili olan bir diğer unsur, kentle ilgili verilecek her türlü karara o kentte yaşayanların **katılımının** sağlanmasıdır.
- Kent; kendisini yönetenlerden daha çok, orada yaşayanlarındır.

Katılım

- Katılımcı yaklaşım, kentlilerin kentin planlanma, biçimlenme, yönetilme ve denetlenme süreçlerine aktif katılımı sağladığında kentsel yaşam çevresinin daha iyi düzenlenebileceği ilkesine dayanmaktadır.
- Birey, biçimlenmeye ilişkin kararları etkileyebildiği ve denetleyebildiği bir fiziksel çevrede kendini daha rahat hisseder.

Katılım ve Kentli Birey

- **Katılım**; bireyin içinde yaşadığı çevreyi benimsemesine, kendisini o yere ait hissetmesine, o fiziksel çevreye karşı sorumluluk duymasına neden olur; böylece **kentli birey** oluşur.
- Kentteki gelişmelere aktif katılım, güçlü toplumsallık bilinci oluşumunun önemli aşamalarından birisidir.

Sosyo-Kültürel Yaşam

- Kentlilik bilinci yüksek bir toplumun oluşumu için kentteki **sosyo-kültürel yaşamın** zenginleştirilmesi ve bu aktif kentsel yaşama kentteki tüm kesimlerin katılımın sağlanması gerekir.
- Böyle bir süreçte önce **kent kültürü** gelişir; ardından kentlilik bilincinin oluşumunun yolu açılır.

Kentlilik Bilincinin Gelişimi

- Bir kentte toplum içinde birey olarak davranmayı öğrenmiş ve bir yaşam biçimi olarak benimsemiş, kentte yaşamanın gerektirdiği koşulları özümsemiş kentli bireylerin varlığı, **kentlilik bilincinin gelişmişliğinin göstergesidir.**

Kentlilik Bilinci Sivil Toplum Sorunlar, Çözümler

Sorun Alanı 1

- Sorun alanı 1:
  - 1.1. Kentlerin özgün kimliklerini kaybetmeleri
  - 1.2. Toplum içinde diyalog yetersizliği, kültürel farklılıklara karşı hoşgörü sorunsalının varlığı
  - 1.3. Toplumun geleneksel değerlerinin yok olmaya yüz tutması

Sorun Alanı 1

- 1.4. Kente yönelik büyük göçlerin olması ve çeşitlilik göstermesi, uyum güçlüğü
- 1.5. Kapalı toplumlar yaratan yapısal oluşumlarda kültürel siteleşmenin sosyal ayrışma ve soyutlanma yaratması

Sorun Alanı 2

- Sorun alanı 2:
  - 2.1. Ortak buluşma mekânlarının yetersizliği
  - 2.2. Yerel değerlere ve kaynaklara ilişkin veri tabanının yetersizliği, veri bankasının bulunamaması
  - 2.3. İmar denetiminin yetersiz olması

Sorun Alanı 2

- 2.4. Yasal – kurumsal yetersizlik ve yetki karmaşası
- 2.5. Mahalle kültürünün dinamikliğini sağlayan sokak ve meydancıkların yok olmaya yüz tutması
- 2.6. İşbirliğini, diyalogu ve ortak yaşam kültürünün geliştirilmesini engelleyen “bilimsel yerleşkelerin” kent dışında kurulması

Sorun Alanı 2

- 2.7. Alışveriş merkezlerinin (AVM'lerin) insani, sosyal ve ekonomik ilişkileri zayıflatması
- 2.8. Mahalle ve pazar yerlerinde güvenliğin sağlanamaması (uyuşturucu bağımlılığı, sokak çocukları, hırsızlık vb)

Sorun Alanı 3

- Sorun alanı 3:
  - 3.1. Kentlerin korunması gerekli bölümlerinin imarlı kesimleri ile birlikte planlanmaları gerekliliğinin henüz anlaşılamaması
  - 3.2. Yerel yöneticilerin kent kimliğinin korunmasında görülen ciddi ihmalleri

Sorun Alanı 3

- 3.3. Hemşehri derneklerinin, sosyal bütünleşmeyi engellemesi ve kentsel kimliğin sürdürülebilirliğini tehdit etmesi
- 3.4. Kentte yaşayanların kentsel karar alma ve uygulama süreçlerine katılım eksikliği
- 3.5. Kentte yaşayanların kentlerine sahip çıkma bilincine ve duyarlılığına sahip olmamaları

Sorun Alanı 4

- Sorun alanı 4:
  - 4.1. Kadınların iş yaşamına aktif katılımlarında güçlükler olması
  - 4.2. Kadınların eğitim seviyelerinin düşüklüğü
  - 4.3. Kentsel yaşamda gerçek anlamda gençlerin katılımını mümkün kılan yapıların sayıca az olması

Sorun Alanı 4

- 4.4. Bazı kentlerde gençlerin barınma ihtiyaçlarının karşılanma imkânlarının yetersiz olması
- 4.5. Bazı kentlerde gençlerin kent yaşamına katılabilmeleri için ulaşım politikalarının yetersiz olması
- 4.6. Bazı kentlerde kültür ve sanat merkezlerinde uygulanan ücretlendirme politikasının gençlerin katılımını düşürmesi

Sorun Alanı 4

- 4.7. Gençlerin örgütlenmelerine yönelik gençlere sağlanan fırsatların kısıtlı olması
- 4.8. Gençler arasında işsizlik oranının yüksek olması
- 4.9. Genel sağlık açısından önemli sorunlara neden olan cinsel yolla bulaşan hastalıklar, tütün, alkol ve uyuşturucu kullanımı gibi konularda gençlerin risk altında olması

Sorun Alanı 4

- 4.10. Gerek toplum yaşamında gerekse kente yönelik mekânsal düzenleme karar ve uygulamalarında yaşlıların toplumun bütünleşik kesimi olduğu düşüncesi doğrultusunda hareket edilmemesi
- 4.11. Engellilerin toplumda sayılarının artması
- 4.12. Engellilerin kentten kopuk bireyler haline gelmesi

Sorun Alanı 5

- Sorun alanı 5:
  - 5.1. Kentin tarihi ve kültürel değerlerinin farkında olunmasını sağlayacak eğitim noksanlığı
  - 5.2. Örgün eğitim sistemi içinde, kentlilik bilincinin oluşturulmasına yönelik programların yetersizliği
  - 5.3. Mahalle kültürü içinde yerini bulan, eğitim kültür ve spor merkezleri gibi teknik ve sosyal altyapı alanının eksikliği ve eğitimlerin yapılamaması

Sorun Alanı 5

- 5.4. Bölgeler arasında eğitim farklarının belirgin olması
- 5.5. Kentlerde Halk Eğitim Merkezlerinin yetersizliği
- 5.6. Toplumun eğitim seviyesinin düşüklüğü ve bilgi toplumu olamaması

Sorun Alanı 6

- Sorun alanı 6:
  - 6.1. Kentlilik bilincini teşvik için medya, basın – yayın organlarının etkin şekilde kullanılamaması

Sorun Alanı 7

○ Sorun alanı 7:

- 7.1. Yerel demokratik yaşama katılım ve yönetim pratiklerine ilişkin göstergelerin işaret ettiği konuların belirsizliği ve veri yokluğu veya eksikliği
- 7.2. Kentte yaşayanların, yerel yönetimin kararlarından haberdar olmaması ve belediye meclisi üyelerini (genelde kent yöneticilerini) tanımaması
- 7.3. Sivil toplum kuruluşlarının kentsel yönetime eşit ortaklar olarak katılamaması

Sorun Alanı 8

- Sorun alanı 8:
  - 8.1. Somut kültürel mirasın tahrip edilmesi ve kaybolması
  - 8.2. Soyut kültürel mirasın izlenip değerlendirilmemesi, bilimsel tasnife ve izlemeye konu olmaması

Ne Yapmalı?

- Sivil toplum kuruluşları ve gönüllüler, bu sorunlardan stratejiler ve eylem planları üretmek suretiyle kentlilik bilincinin gelişimine katkı koyabilirler.
- STK'lar; diğer paydaşlarla ortak ağlar, projeler ve programlar düzenleyebilirler.

○ Teşekkürler...

○ Kaynaklar:

- Yard. Doç. Dr. Gaye Birol; Kentlilik Bilinci ve Balıkesir'den Yarım Asırlık Bir Örnek: Yeni Çarşı Deneyimi
- TC Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Kentleşme Şurası 2009
- TC Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Kentsel Gelişme Strateji Belgesi ve Eylem Planı Hazırlanması Projesi KENTGES
- Meriç Başoğlu, Kentlilik Bilinci Davranış Listesi
- Gürcan Banger, Dergi ve gazete makaleleri; İnternet site ve blogları.